DOI: 10.19195/0137-1150.169.14

Piotr Michałowski, *Podstawy modelowania terminograficznego*, wydanie na zlecenie Instytutu Rusycystyki Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2017, ss. 232.

Recenzowana praca jest zwięźczeniem niemal dwudziestoletnich badań dra Piotra Michałowskiego poświęconych między innymi kwestiom terminologii naukowej¹, leksykografii², poszukiwania idealnego modelu słownika terminologii przedmiotowej³ czy dydaktyce⁴. Jak zaznacza we wstępie do monografii jej autor, w „niniejszym opracowaniu zostały one [problemy — P. J.] na nowo przemyślane, wzbogacone o nowe elementy i zaprezentowane w postaci spójnej całości. Owocem tych przemyśleń jest koncepcja modelu idealnego słownika terminologicznego”⁵. Model ów miałby być uniwersalny i służyć konstruowaniu słowników terminologicznych dla różnych dziedzin wiedzy specjalistycznej.

Wydana na zlecenie Instytutu Rusycystyki Uniwersytetu Warszawskiego monografia włącza się w nurt badań terminograficznych prowadzonych również w innych jednostkach Wydziału Lingwistyki Stosowanej UW. Wydaje się, że książkę skierowano raczej do węższej grupy odbiorców (terminoznawców, leksykografów, specjalistów wielu dziedzin nauki), jednak podejmowane w niej aspekty teoretyczne mogą mieć szerokie zastosowanie w zakresie teorii i praktyki terminografii oraz w dydaktyce uniwersyteckiej.

Publikacja jest cennym dziełem z zakresu terminologii teoretycznej, ma charakter ze wszech miar nowatorski, a z uwagi na kompleksowe przedstawienie problemu oraz opracowanie materiału egzemplifikacyjnego zasługuje na szczególną uwagę.

Monografia składa się z trzech rozdziałów. W pierwszym z nich — *Język specjalistyczny jako narzędzie pracy intelektualnej* — odwołując się między innymi do prac Franciszka Gruczy⁶ i Wandy Zmarzer⁷, autor w zwięzły sposób przedstawia właściwości technolektów oraz wskazuje na związki i zależności zachodzące między technolektem a językiem ogólnym. Ta część rozprawy pełni funkcję wprowadzenia do najistotniejszych segmentów książki.

W następnym rozdziale — *Leksykon terminologiczny jako nośnik wiedzy zawodowej* — autor skupia się na kwestii leksykonu terminologicznego, poświęcając szczególną uwagę pojęciu

¹ Ł. Karpiński, P. Michałowski, *Wybrane metody analizy terminologii specjalistycznej (na przykładzie technolektu geografii)*, [w:] *Edukacja dla przyszłości*, t. 9, red. J. Zaniewski, A. Serwickiej-Kapały, Białystok 2012, s. 23–26.

² P. Michałowski, *Когнитивная структура языка лексикографии*, [w:] *Слово и словарь — vocabulum et Vocabularium. Сборник научных материалов*, red. И. Л. Копылова et al., Минск 2017, s. 230–235; P. Michałowski, *Struktura kognitywna języka leksykografii*, [w:] *Narzędzia pracy lingwistycznej*, red. W. Zmarzer, Warszawa 2014, s. 257–269.

³ P. Michałowski, *В поисках модели идеального многоязычного предметного терминологического словаря*, „Komunikacja Specjalistyczna” 8, 2014, s. 83–91; P. Michałowski, *W poszukiwaniu idealnego modelu słownika terminologii przedmiotowej*, *Leksykografia terminologiczna — teoria i praktyka*, Warszawa 2004.

⁴ A. Głogowska, P. Michałowski, *Media w dydaktyce tłumaczenia pisemnego*, „Rozprawy Komisji Językowej” 42, 2016, s. 3–14, <http://www.wtn.wroc.pl/files/RKJ/RKJ%20WTN%20XLII-%20Glogowska%20Michalowski.pdf> [dostęp: 17.06.2018].

⁵ P. Michałowski, *Podstawy modelowania terminograficznego*, Warszawa 2017, s. 9.

⁶ F. Grucza, *Języki specjalistyczne — indykatory i/lub determinanty rozwoju cywilizacyjnego*, [w:] *Języki specjalistyczne*, t. 2. *Problemy technolingwistyki*, red. J. Lewandowski, Warszawa 2002, s. 15–16.

⁷ W. Zmarzer, *Estetyka języków specjalistycznych*, „Studia Rossica” 18, 2006, s. 151–152.

„termin”. Michałowski przywołuje tu różne jego definicje, wskazuje na istotne cechy charakterystyczne, dokonuje zestawień i podziałów, wskazuje na relacje i zależności. W praktycznej części tej jednostki badacz w sposób kompetentny i skrupulatny omawia trzy typy leksykonów terminologicznych (chemia, fizyka, geografia), prezentując materiał w formie tabelarycznej i dokonując odpowiednich analiz oraz podsumowań.

Najbardziej interesujący jest jednak trzeci rozdział omawianej publikacji — *Model idealnego słownika terminologicznego*, a szczególnie jego pierwsza część (podrozdział 3.2 to opis stosunków zachodzących pomiędzy leksykonem terminologicznym a słownikiem terminologicznym oraz prezentacja struktury mikrotezaurusów dla wspomnianych trzech dziedzin nauki). W podrozdziale 3.1 autor w przekonujący sposób przedstawia kwestię konstruowania uniwersalnego modelu słownika terminologii przedmiotowej. Już w pierwszym zdaniu swoistego kilkunastostrońcowego „wstępu” do tej części monografii Michałowski podkreśla wagę tworzenia słowników terminologicznych. Powołując się na ustalenia Sergieja Griniowa⁸, sygnalizuje ich wady, podkreślając potrzebę skonstruowania modelu idealnego. Rozważania te prowadzą do wniosku, iż w modelu idealnym jednostki należy uporządkować na podstawie definicji intensjonalnej, a słownik powinien być pełny, niehermetyczny i raczej otwarty.

Niezwykle interesujące są rozważania autora dotyczące makro- i mikrostruktury słownika. Odwołując się między innymi do Polskich Norm, badacz wskazuje możliwe źródła terminologii dla słowników terminologicznych oraz wymienia elementy, które powinna uwzględniać makrostruktura tezauryśa jednojęzycznego. Opis mikrostruktury słownika został poprzedzony przeglądem struktury różnego typu słowników. Na uwagę zasługują zalecenia dotyczące struktury idealnego mikrotezauryśa, charakteru informacji w artykule hasłowym oraz jego elementów. Równie istotne są fragmenty, w których autor opisuje części pomocnicze słownika oraz dokonuje przeglądu wybranych funkcji oferowanych przez działające słowniki komputerowe. Według Michałowskiego to właśnie do stworzenia takich form słowników, przyjaznych użytkownikowi i dostosowywanych do konkretnych potrzeb, należy dążyć.

Analizując literaturę podmiotu, stanowiącą niezwykle istotną część recenzowanej monografii, należy stwierdzić, że autor sięgnął do najważniejszych publikacji poświęconych opisywanym kwestiom. W przygotowaniu modelu teoretycznego idealnego słownika terminologicznego badacz, opierając się na ponad pięćdziesięciu dziełach leksykograficznych, zwraca się ku pracom polskich i zagranicznych terminologów, leksykografów, lingwistów, między innymi Franciszka Gruczy, Sambora Gruczy, Sergieja Griniowa, Aleksandra Gierda, Łukasza Karpińskiego, Włodzimierza Lejczyka, Jurija Lukszyńa czy Wandy Zmarzer. Dowodzi to gruntownej znajomości literatury przedmiotu i umiejętności twórczego wykorzystania już przeprowadzonych badań.

Monografię napisano fachowym, acz przystępnym językiem, zrozumiałym nie tylko dla czytelnika zajmującego się opisywaną problematyką.

Rozprawę dra Piotra Michałowskiego oceniam bardzo wysoko. Wartościowe są leksykony terminologiczne chemii, fizyki i geografii, jednak to nie empiria stanowi o jakości recenzowanej monografii. Zarówno rozdziały poświęcone *stricte* terminografii teoretycznej, jak i wnioski końcowe świadczą o niezwyklej dojrzałości autora i jego konsekwencji w dążeniu do założonego celu. *Podstawy modelowania terminograficznego* to pozycja niezwykle ważna — lektura obowiązkowa nie tylko dla studentów, lecz przede wszystkim dla terminoznawców i leksykografów.

Bibliografia

Głogowska A., Michałowski P., *Media w dydaktyce tłumaczenia pisemnego*, „Rozprawy Komisji Językowej” 42, 2016, <http://www.wtn.wroc.pl/files/RKJ/RKJ%20WTN%20XLII%20Glogowska%20Michalowski.pdf> [dostęp: 17.06.2018].

⁸ С. В. Гринев, *Введение в терминологию*, Москва 1995, s. 10–11.

- Grinev S. V., *Vvedenie v terminografiu*, Moskva 1995.
- Grucza F., *Języki specjalistyczne — indykatory i/lub determinanty rozwoju cywilizacyjnego*, [w:] *Języki specjalistyczne*, t. 2. *Problemy technolingwistyki*, red. J. Lewandowski, Warszawa 2008.
- Karpiński Ł., Michałowski P., *Wybrane metody analizy terminologii specjalistycznej (na przykładzie technolektu geografii)*, [w:] *Edukacja dla przyszłości*, t. 9, red. J. Zaniewski, A. Serwika-Kapała, Białystok 2012.
- Michałowski P., *Kognitivnaâ struktura âzyka leksikografii*, [w:] *Slovo i slovar' — vocabulum et vocabularium. Sbornik naučnyh materialov*, red. I. L. Kopylov et al., Minsk 2017.
- Michałowski P., *Podstawy modelowania terminograficznego*, Warszawa 2017.
- Michałowski P., *Struktura kognitywna języka leksykografii*, [w:] *Narzędzia pracy lingwistycznej*, red. W. Zmarzer, Warszawa 2014.
- Michałowski P., *V poiskah modeli ideal'nogo mnogoâzyčnogo predmetnogo terminologičeskogo slovarâ*, „Komunikacja Specjalistyczna” 8, 2014.
- Michałowski P., *W poszukiwaniu idealnego modelu słownika terminologii przedmiotowej, Leksykografia terminologiczna — teoria i praktyka*, Warszawa 2004.
- Zmarzer W., *Estetyka języków specjalistycznych*, „Studia Rossica” 18, 2006.

Przemysław Józwikiewicz
(Uniwersytet Wrocławski)

Data przesłania artykułu: 6.11.2018
Data akceptacji artykułu: 14.11.2018